

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

UDHËZUES

PËR MONITORIMIN DHE AKTIVITETET E MOBILIZIMIT TË KOMUNITETIT

Shkup, dhjetor 2023

Ky udhëzues u zhvillua në kuadër të projektit *Mbështetje për reformat zgjedhore* të financuar nga Qeveria e Zvicrës dhe realizuar nga Fondacioni ndërkombëtar për sistemet zgjedhore (IFES). Pikëpamjet, opinionet dhe përmbajtja e shprehur në këtë udhëzues nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht ato të donatorit, projektit ose realizuesit.

1. HISTORIKU	2
2. QËLLIMI I UDHËZUESIT.....	2
3. PSE MONITORIM?.....	3
4. VENDOSJA SE ÇFARË DUHET TË MONITOROHET	5
• Monitorimi i premtimeve të partive politike.....	5
5. SI TË MONITOROHET?.....	7
• Zhvillimi dhe përdorimi i Matricës së monitorimit	8
• Procesi i mbledhjes së të dhënave.....	11
• Burimet e informacionit për futjen e të dhënave	11
6. PËRDORIMI EFEKTIV I REZULTATEVE TË MONITORIMIT	12
• Qasjet dhe metodat e avokimit	13
• Puna me palët e interesuara	14
Nëpunësit dhe përfaqësuesit e partive politike	15
Qytetarët dhe OSHC-të e tjera	16
• Rezultatet e gjeneruara nga monitorimi	17
7. PËRFITIMET KRYESORE: MËSIMET E NXJERRA DHE REKOMANDIMET	17

1. HISTORIKU

"Mbështetje për reformat zgjedhore në Maqedoninë e Veriut" është një projekt i qeverisë së Zvicrës, i realizuar nga Fondacioni ndërkombëtar për sistemet zgjedhore (IFES).

Objektivi i përgjithshëm i projektit (qëllimi) është të mbështesë proceset demokratike dhe të besueshme zgjedhore që lehtësojnë pjesëmarrjen politike dhe integrimin shoqëror duke u mundësuar votuesve të zgjedhin lirisht përfaqësuesit e tyre dhe t'i mbajnë ata përgjegjës.

Aktivitetet e projektit janë krijuar për të mbështetur këtë objektiv përmes arritjes së tre rezultateve:

- Rezultati 1: Institucionet e forcuara kryejnë procese zgjedhore të drejta dhe efikase
- Rezultati 2: Partitë politike të demokratizuara brenda vendit paraqesin politika të orientuara ndaj qytetarëve dhe programeve zgjedhore
- Rezultati 3: Qytetarët e fuqizuar i mbajnë përgjegjëse partitë politike dhe zyrtarët e zgjedhur

Projekti punon me një sërë aktorësh – organizatat e shoqërisë civile (OSHC), partitë politike, institucionet publike dhe qytetarët – për të avancuar më tej njohuritë dhe ekspertizën për proceset zgjedhore dhe praktikën e mira ndërkombëtare. Në avancimin e qëllimeve të projektit, IFES mbështet Komisionin Shtetëror Zgjedhor (KSHZ), nivelet më të ulëta të administratës zgjedhore – Komisionet Komunale Zgjedhore (KKZ) dhe Bordet Zgjedhore (BZ) – partitë politike; si dhe bashkëpunon me institucione të tjera të lidhura me zgjedhjet dhe OSHC-të, si në nivel kombëtar ashtu edhe në nivel lokal.

Përveç sa më sipër, përfitues të projektit janë agjencitë qeveritare si Ministria shoqërisë informatike dhe administratës, Agjencia për shërbime audio dhe audio-vizuale mediatike, Enti shtetëror për statistikë, Avokati i popullit, Enti shtetëror për revizion, Ministria e punëve të brendshme, Ministria e drejtësisë; partitë politike, organizatat e shoqërisë civile, votuesit dhe qytetarët.

2. QËLLIMI I UDHËZUESIT

Me fuqizimin e qytetarëve për të mbajtur përgjegjës partitë politike dhe zyrtarët e zgjedhur si një nga shtyllat themelore të Projektit, gjatë tre viteve të fundit janë bërë përpjekje të konsiderueshme drejt mobilizimit të rinjve aktivë dhe grupeve të shoqërisë civile për të promovuar edukimin qytetar, përfshirjen, monitorimin dhe avokimin në komunitetet e tyre lokale. Për shkak të këtyre përpjekjeve, tani ka tre gjenerata të Mobilizuesve të Komunitetit (MK) që kanë filluar projekte të reja (21). Qëllimi i secilit ishte të vëzhgonte një premtim të ndryshëm zgjedhor të bërë në nivel kombëtar ose lokal dhe të shtynte komunitetin për të kërkuar llogaridhënie dhe transparencë më të madhe nga zyrtarët e tyre të zgjedhur.

Qëllimi i këtij udhëzuesi është të paraqesë dhe përmbledhë punën për të mbajtur një sy mbi premtimet elektorale dhe për të përfshirë njerëzit në komunitetet e tyre duke dhënë grante të vogla për aktivistët dhe OSHC-të dhe duke ndërtuar aftësitë e tyre. Ky udhërrëfyes paraqet rezultatet e një **përpjekjeje unike**, pasi në shumicën e rasteve OSHC-të nuk kanë burime financiare, aftësi ose njerëz për të bërë monitorim sistematik dhe organizim të komunitetit. Një vështirësi tjetër është se nuk është gjithmonë e lehtë për të përmbledhur, analizuar dhe ndarë rezultatet. Kjo është veçanërisht e vërtetë

kur kemi të bëjmë me çështje të ndërlikuara si mbajtja e premtimeve të bëra nga partitë politike gjatë zgjedhjeve dhe sigurimi që zyrtarët e zgjedhur janë të ndershëm dhe të përgjegjshëm.

Përkundër faktit se u bënë përpjekje monitorimi si për qeverisjen qendrore ashtu edhe për punën e qeverisjes vendore, ky udhëzues do të ndajë rezultatet dhe mësimet e nxjerra nga përpjekjet e monitorimit dhe mobilizimit/avokimit të ndërmarra në nivel komune. Në veçanti, udhëzuesi inkurajon organizatat e shoqërisë civile që të punojnë për t'i përmirësuar komunitetet e tyre duke mbledhur të dhëna në mënyrë sistematike dhe duke promovuar sistematikisht rezultatet e këtyre përpjekjeve. Ky Udhëzues është pasqyrim i punës së gjithsej 88 individëve (mobilizues të komunitetit) dhe 35 OSHC-ve që u angazhuan në mobilizimin, monitorimin dhe avokimin e komunitetit në 28 komuna në vitet 2020-2023. Udhëzuesi përmbledh sukseset dhe sfidat e tyre me qëllim frymëzimin dhe shfaqjen e një shembulli se çfarë është e mundur për të tjerët. Qëllimi i këtij udhëzuesi është të shërbejë si një instrument inkurajimi dhe angazhimi për OSHC-të e tjera.

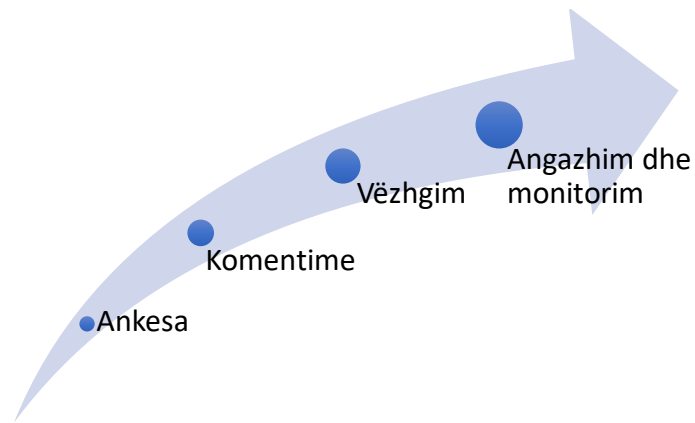
Shpërndarja e komunave dhe numri i çështjeve të mentoruara është si vijon:

Komuna	Nr.	Komuna	Nr.	Komuna	Nr.
Tetovë	2	Dibër	1	Veles	1
Prilep	3	Negotinë	1	Vrapçishtë	2
Manastir	1	Demir Hisar	1	Kavadar	1
Shkup / Qendër	1	Dellçevë	2	Koçani	1
Ohër	1	Aerodrom	1	Strugë	1
Kisela Voda	2	Gostivar	2	Butel	1
Sh. Orizari	2	Qendër Zhupë	1	Bogovinë	1
Strumicë	2	Mogillë	1	Jegunovce	1
Mavrovë dhe Rostushë	1	Novo Sellë	1		
Kumanovë	1	Bosilovë	1		

Tabela 1: Shpërndarja e çështjeve të monitorimit dhe komunave

3. PSE MONITORIM?

Monitorimi, në thelb, është një mjet për **angazhim konstruktiv qytetar**. Kjo i lejon qytetarët aktivë të lëvizin përtej ankesave, komenteve dhe të jenë vëzhgues të mangësive dhe problemeve në mjedisin e tyre të drejtpërdrejtë dhe të tërthortë - lagjet, komunat, rajonet dhe shtetet e tyre. Në vend të kësaj, **monitorimi është një mjet i angazhimit konstruktiv, interaktiv dhe pozitiv të qytetarëve.**

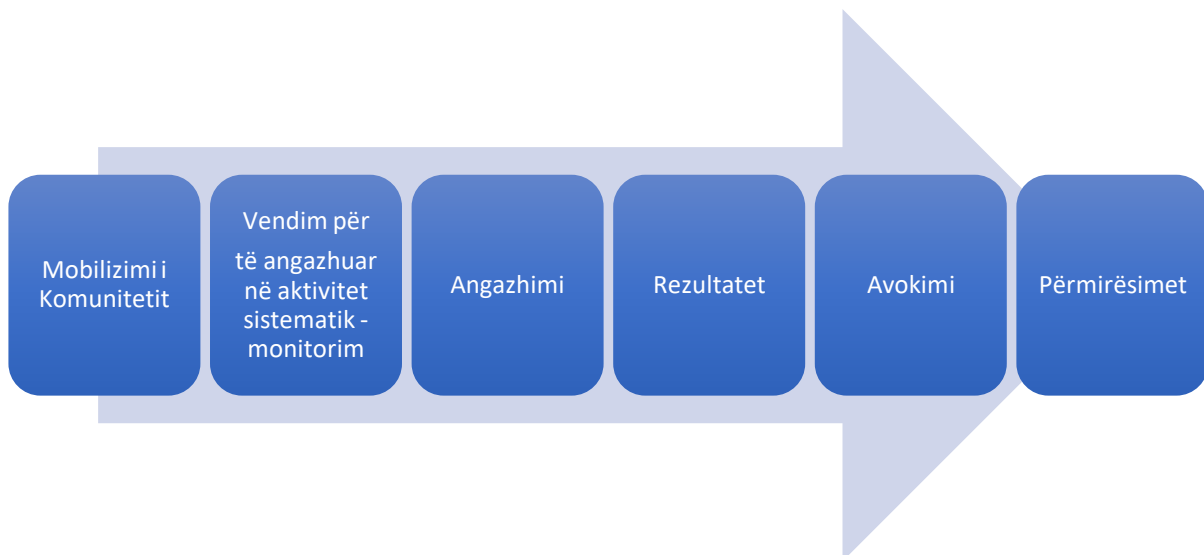

Ilustrimi 1: Evolucioni i pjesëmarrjes qytetare

Qëllimi i projekteve të monitorimit të shoqërisë civile është gjenerimi i **të dhënave mjaft të forta** me ndihmën e të cilave shoqëria civile mund të komunikojë – në mënyrë sistematike dhe në mënyrë kompetente - çështjet që duhet të pësojnë ndryshime pozitive për vëmendjen e vendimmarrësve dhe të tjerëve.

Nga përvojat e tyre, aktivistët individualë dhe OShC-të që u angazhuan në aktivitetet e mobilizimit dhe monitorimit të komunitetit përmes 21-së së tyre, ndanë vëzhgimet e mëposhtme dhe arsyet e rëndësishme për monitorim:

- ✚ **Vetë procesi i monitorimit krijon ndryshime pozitive:** Procesi i monitorimit nuk duhet të konsiderohet vetëm si një mundësi për kritikë, por edhe si një instrument pozitiv angazhimi që tregon interesin e qytetarëve për standarde më të larta dhe praktika më të mira.
- ✚ **Monitorimi ndihmon në përmbushjen e premtimeve zgjedhore:** Monitorimi i premtimeve zgjedhore jo vetëm që i mban zyrtarët e zgjedhur përgjegjës, por gjithashtu përshpejton zbatimin e këtyre premtimeve, duke përfituar komuniteti.
- ✚ **Monitorimi përmirëson cilësinë e programeve zgjedhore:** Programet zgjedhore të kandidatëve komunalë formojnë bazën për hartimin e politikave pasi të zgjidhen. Duke shprehur nevojat konkrete në mënyrë kompetente dhe të strukturuar, qytetarët bashkë-krijojnë programe parazgjedhore dhe komunale. Procesi i angazhimit kontribuon në hartëzimin e nevojave specifike të qytetarëve dhe kështu rrit shanset për të përgatitur programe që janë realiste dhe i përgjigjen nevojave të komunitetit lokal.

Ilustrimi 2: Logjika e mobilizimit të komunitetit dhe projekteve të monitorimit

Duke mësuar nga **përfitimet transformuese** që monitorimi sistematik i premtimeve zgjedhore në nivel lokal mund të ketë në cilësinë e përgjithshme të jetës së komuniteteve, një vëzhgim i zbatuesve të 21 ishte se kjo qasje duhet **të rritet** në nivel kombëtar, d.m.th. se Projekti duhet të vazhdojë përfshirjen e OSHC-ve në procesin e monitorimit në nivel kombëtar dhe lokal dhe të zhvillojë më tej metodologjinë e monitorimit. Duhet të monitorohen jo vetëm premtimet elektorale për komunat, por edhe ato të qeverisë dhe puna e ndërmarrjeve publike dhe agjencive qeveritare, si dhe shpenzimet publike në përgjithësi.

4. VENDOSJA SE ÇFARË DUHET TË MONITOROHET

Monitorimi i premtimeve të partive politike

Monitorimi i premtimeve zgjedhore të partive politike dhe mobilizimi i komunitetit për të mbikëqyrur përmbushjen e tyre është një mënyrë se si shoqëria civile **kërkon përgjegjësi** nga partitë politike dhe përfaqësuesit e tyre të zgjedhur.

Procesi i zhvillimit të premtimeve zgjedhore ndjek logjikën e mëposhtme:

- Partitë politike përgatisin programe gjithëpërfshirëse zgjedhore që i paraqiten publikut në periudhën parazgjedhore, **duke konkurruar** për mbështetjen e votuesve.
- Partitë fituese në nivel kombëtar dhe lokal i **përkthejnë premtimet zgjedhore nga programet e tyre në aktivitete operacionale** në suazat e strategjive kombëtare dhe komunale, programeve vjetore dhe planeve të veprimit.

Në përgjithësi, qytetarët organizohen në iniciativa formale dhe joformale për të avokuar për përmbushjen e premtimeve elektorale të partive politike. Ky proces është veçanërisht i rëndësishëm në nivelin lokal ku kryetari i komunës dhe autoritetet e zgjedhura lokale **duhet të mbajnë marrëdhënie të ngushta me elektoratin dhe të japin rezultate për komunitetin.**

Nëse monitorimi i premtimeve të partive politike kryhet si një ushtrim i strukturuar, kjo jep informacion gjithëpërfshirës dhe të besueshëm në lidhje me statusin e premtimeve të dhëna dhe priorizimin e tyre, si dhe rëndësinë e tyre për kërkesat dhe nevojat e qytetarëve.

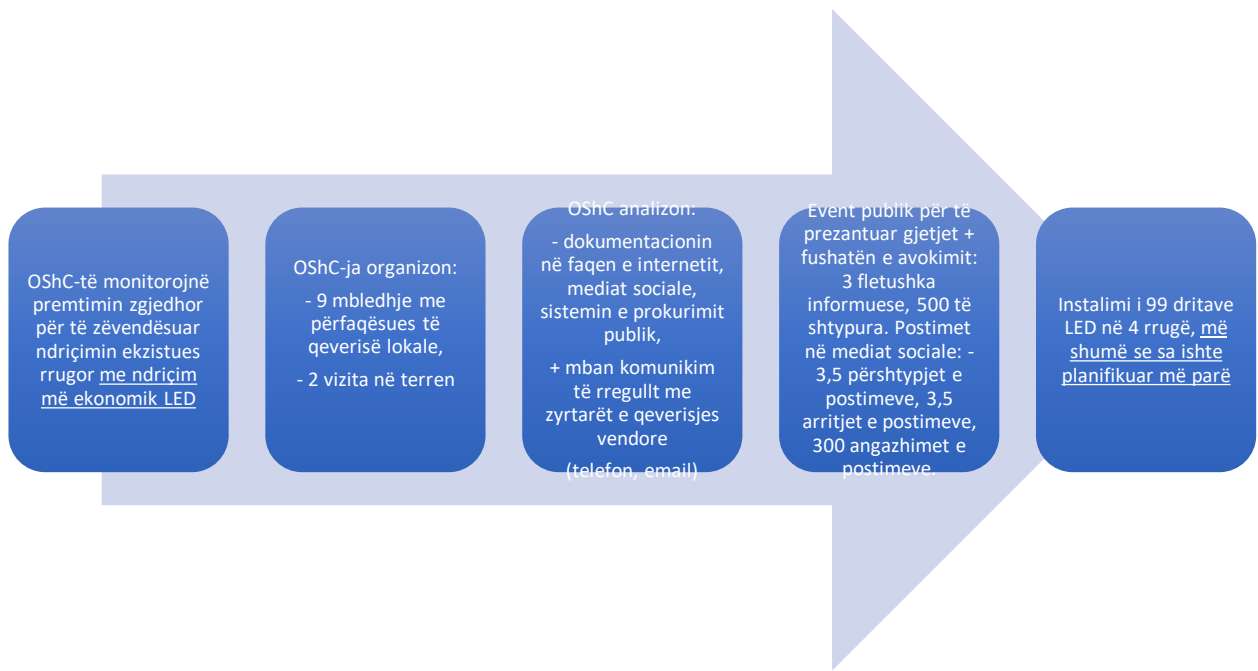
Duke marrë pjesë në procesin e monitorimit, komunat i dërgojnë mesazh publikut se **janë të hapura dhe transparente dhe të gatshme të punojnë së bashku** me OSHC-të dhe qytetarët. Transparenca dhe llogaridhënia e zyrtarëve të zgjedhur janë parimet e rëndësishme të qeverisjes së mirë. Nëse një institucion publik ndan me dëshirë informacion për punën e tij, hap takimet e tij për përfaqësuesit e shoqërisë civile dhe në mënyrë aktive kërkon angazhim civil në vendimmarrjen e tij, puna e tij zakonisht pasqyron nevojat e qytetarëve dhe dëshirën për t'u përmirësuar. Megjithatë, nëse informacioni fshihet, ndahet pa dëshirë dhe pjesërisht, ose në mënyrë manipuluese, kjo jep arsye për dyshime në keqmenaxhim dhe korrupsion.

Monitorimi i transparencës dhe llogaridhënies së zyrtarëve të zgjedhur është një detyrë e ndërlikuar. Nëse nuk kryhet në mënyrë profesionale dhe të paanshme, mund të shkaktojë polemika të konsiderueshme. Për të siguruar efikasitetin e kësaj detyre të ndërlikuar, ekipi i SMS-ve ndërmori hapat e mëposhtëm:

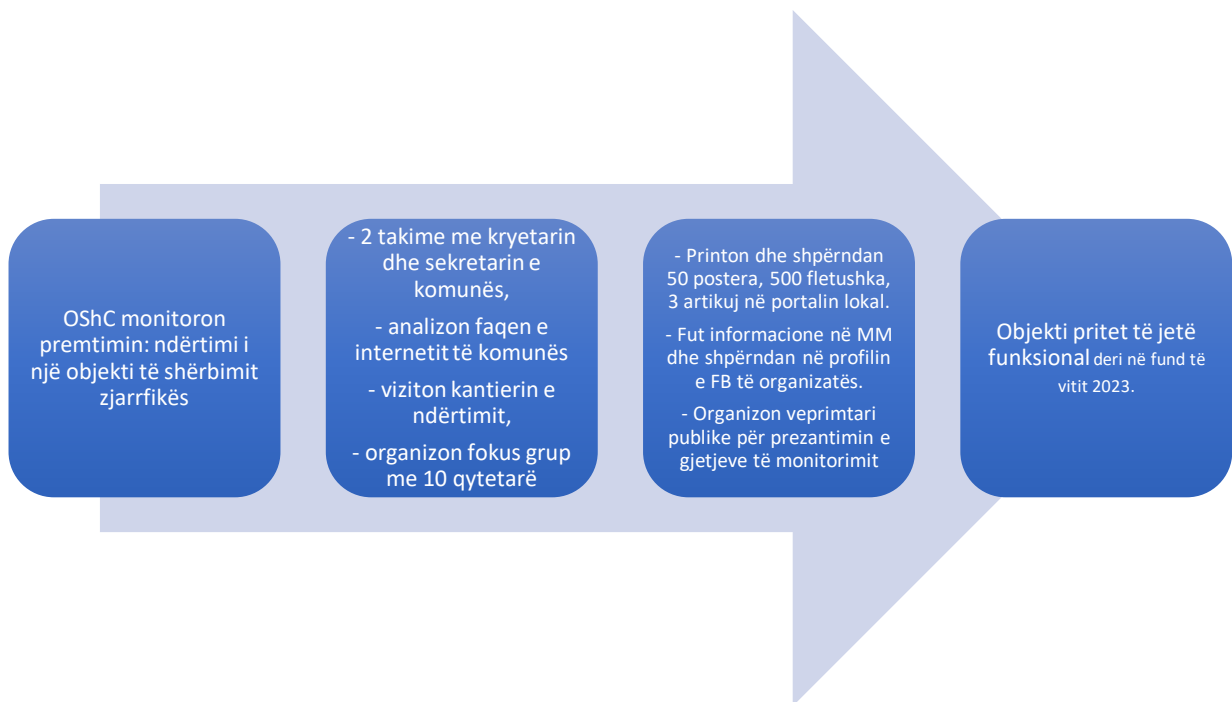
- OSHC-të dhe MK-të e përzgjedhura për monitorimin specifik të premtimeve zgjedhore të prioritizuara të përfshira në programet vjetore të komunave;
- Për të mbështetur ekipet, u krijuan kanale të përhershme të komunikimit me shkrim dhe me gojë, kontaktet me email dhe konsultimet me zoom ishin në dispozicion të monitoruesve;
- Ekipi i SMS-së ofroi shabllone për kërkesat për qasje në informacionin publik;
- U vunë në dispozicion forma të ndryshme këshillimi për afrimin e qeverisjes lokale dhe kryerjen e intervistave me zyrtarët.

Së bashku me mbledhjen e të dhënave, monitorimi gjithashtu punoi për **t'u kujtuar zyrtarëve se aktivitetet e përshkruara në programet e tyre vjetore duhet të zbatohen.**

Shembuj të përpjekjeve të OSHC-ve dhe MK-ve tregojnë **se duheshin përpjekje të konsiderueshme për** të zbatuar qasjen e monitorimit dhe për të arritur rezultate.

Ilustrimi 3: Shembulli 1 i një përpjekjeje të suksesshme monitorimi dhe mobilizimi.

Ilustrimi 4: Shembulli 2 i një përpjekjeje të suksesshme monitorimi dhe mobilizimi.

5. SI TË MONITOROHET?

Monitorimi është mbledhja sistematike e të dhënave në përputhje me një metodologji të miratuar/dakorduara me **qëllim arritjen e ndryshimeve pozitive në komunitet**. Mbledhja sistematike

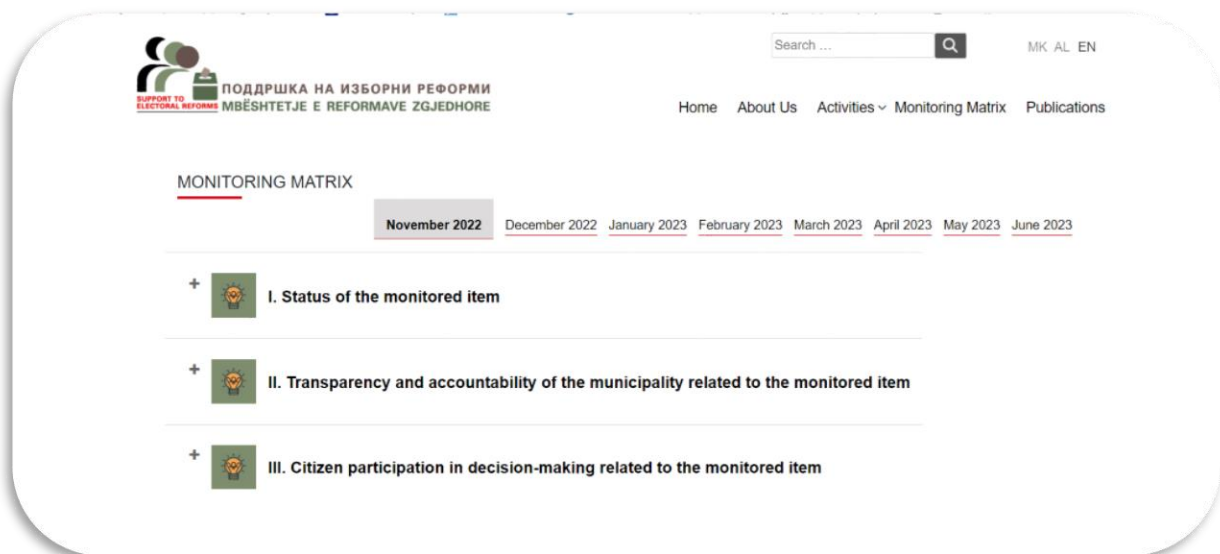

e të dhënave duhet të ndodhë në përputhje me një **qasje të paracaktuar**, përndryshe të dhënat do të humbasin **fuqinë dhe besueshmërinë** e tyre. Besueshmëria dhe rigoziteti i metodologjisë, si dhe zbatimi koherent i saj është **çelësi për arritjen e rezultateve** që mund të besohen dhe të **paraqiten** në mënyrë të besueshme.

Metodologjia e monitorimit është një mënyrë e besueshme, e saktë, sistematike dhe e paracaktuar për të mbledhur të dhëna në një fushë të zgjedhur, konkrete për një temë të zgjedhur, konkrete. Në projektin “Mbështetje për reformat zgjedhore në Maqedoni” procesi i monitorimit u përqendrua në premtimet elektorale të partive politike. Për këtë qëllim, metodologjia e monitorimit shqyrtoi programet e zyrtarëve të zgjedhur në nivel kombëtar dhe më pas në nivel lokal për të monitoruar nivelin e zbatimit të programeve zgjedhore. Prosesi i monitorimit u bazua në përdorimin e Matricës së Monitorimit¹ (MM) e cila shërbeu si një mjet gjithëpërfshirës monitorimi për mbledhjen dhe prezantimin sistematik të të dhënave.

Zhvillimi dhe përdorimi i Matricës së monitorimit

Pas zgjedhjeve lokale të vitit 2021, aktivitetet e projektit u përqendruan në monitorimin e performancës së qeverive të përzgjedhura lokale. Matrica e Monitorimit u përqendrua më shumë në matjen e rezultateve që lidhen me parimet e transparencës, llogaridhënies dhe pjesëmarrjes së qytetarëve në vendimmarrje. MM u nda në tre kategori secila duke përfshirë një numër kriteresh që u monitoruan në lidhje me premtimin e veçantë zgjedhor. Ilustrimi 2 paraqet pasqyrën e MM-së.

Ilustrimi 5: Kategoritë e Matricës së monitorimit në nivel komunal

Kategoria e parë e mjetit të monitorimit *Statusi i temës* përfshin dy grupe kriteresh: *Zbatimi dhe/ose ngecja e mundshme* (Ilustrimi 3).

¹ Më shumë detaje mbi matricën e monitorimit mund të gjenden në linkun e mëposhtëm https://electoralreforms.mk/en/indicator_sector/2021/

PODDRŠKA NA IZBORNI REFORMI
SUPPORT TO ELECTORAL REFORMS
МВЅШТЕТЈЕ Е РЕФОРМАВЕ ЗГЈЕДНОРЕ

Search ... MK AL EN

Home About Us Activities Monitoring Matrix Publications

MONITORING MATRIX

November 2022 December 2022 January 2023 February 2023 March 2023 April 2023 May 2023 June 2023

I. Status of the monitored item

Monitoring criteria	Status	Brief description and comments	Source of information
1 Implementation			
1.1 A decision has been reached to start the implementation of the monitored item	No		Website of the municipality (https://www.prilep.gov.mk/)
1.2 A procurement process is being/has been carried out related to the monitored item	N/A	The project is in its initial phase and is stagnating	
1.3 Informative meetings and gatherings with stakeholders have been held	Yes	The municipality holds informative meetings with stakeholders at their request	Youth organizations
1.4 An implementation plan has been prepared for implementation of the	No		Website of the municipality (https://www.prilep.gov.mk/)

Ilustrimi 6: Përbërësit e kategorisë *Statusi i premtimit zgjedhor të monitoruar*

Kategoria e dytë e MM - *Transparenca dhe llogaridhënia e komunës/institucionit* përfshin kriteret për të matur hapjen e institucionit përgjegjës ndaj publikut në fushën e premtimit zgjedhor që po monitorohet (Ilustrimi 6).

PODDRŠKA NA IZBORNI REFORMI
SUPPORT TO ELECTORAL REFORMS
МВЅШТЕТЈЕ Е РЕФОРМАВЕ ЗГЈЕДНОРЕ

Search ... MK AL EN

Home About Us Activities Monitoring Matrix Publications

November 2022 December 2022 January 2023 February 2023 March 2023 April 2023 May 2023 June 2023

II. Transparency and accountability of the municipality related to the monitored item

Monitoring criteria	Status	Brief description and comments	Source of information
1 Information about the status of the monitored item is available on the municipality's website and social network	Yes	From the program: - Point 7 (completely new bicycle infrastructure) - Connection with the locality Smolevo with a pedestrian and bicycle path - bicycle paths and bicycle crossings and a recreational bicycle path in the park	Website of the municipality https://www.bitola.gov.mk/ https://vmro-dpmne.org.mk/wp-content/uploads/2022/04/Bitola-programma-lokalni-2021.pdf
2 Information about the status of the project is obtained through a Request for Access to Public Information/information about the status of the monitored item is obtained through a Request for Access to Public Information	Yes	Information on the status of the electoral promise can be obtained through a Public Information Request Forms, but so far there have been no requests on this issue.	Person for public information of the Municipality of Bitola.

Ilustrimi 7: Përbërësit e kategorisë *Transparenca dhe llogaridhënia e Komunës*

Kategoria e tretë “Pjesëmarrja e qytetarëve në vendimmarrje” përfshin kriteret që masin se në çfarë mase institucioni përgjegjës përfshin qytetarët në proceset vendimmarrëse në lidhje me premtimin zgjedhor që monitorohet (Ilustrimi 7).

POДДPШKA HA ИЗБОРНИ РЕФОРМИ
MBËSHETETJE E REFORMAVE ZGJEDHORE

Search ... MK AL EN

Home About Us Activities Monitoring Matrix Publications

III. Citizen participation in decision-making related to the monitored item

Monitoring criteria	Status	Brief description and comments	Source of information
1 The municipality has involved the citizens in decision-making related to the monitored item	No	This month, the citizens were not involved, because there was no need for their involvement. During the month of March, citizens were involved in determining additional locations for the installation of LED lighting.	Head of Department for Financial Affairs
2 Citizens have filed an initiative for participation in decision-making related to the monitored item	No	No initiative has been submitted by citizens for participation in the decisions related to the election promise	Head of Department for Financial Affairs Citizens
3 Citizens participate in the implementation of the monitored item with their input and resources	No	In the past month, the citizens were not involved in the realization of the project, because there was no need for their involvement.	Head of Department for Financial Affairs
Mechanisms utilized by the municipality to ensure citizen participation, specifically as related to the monitored item:			
4.1 Public gatherings, debates and forums	No	No public meetings, debates or forums related to this initiative have been held	Head of Department for Financial Affairs
4.2 Possibility for e-participation via mobile apps, website(s), electronic templates,	Yes	On the website of the Municipality, there is an opportunity to report a problem.	E-municipality report a problem http://www.pp.e-

Ilustrimi 8: Përbërësit e kategorisë: Pjesëmarrja e qytetarëve në vendimarrje

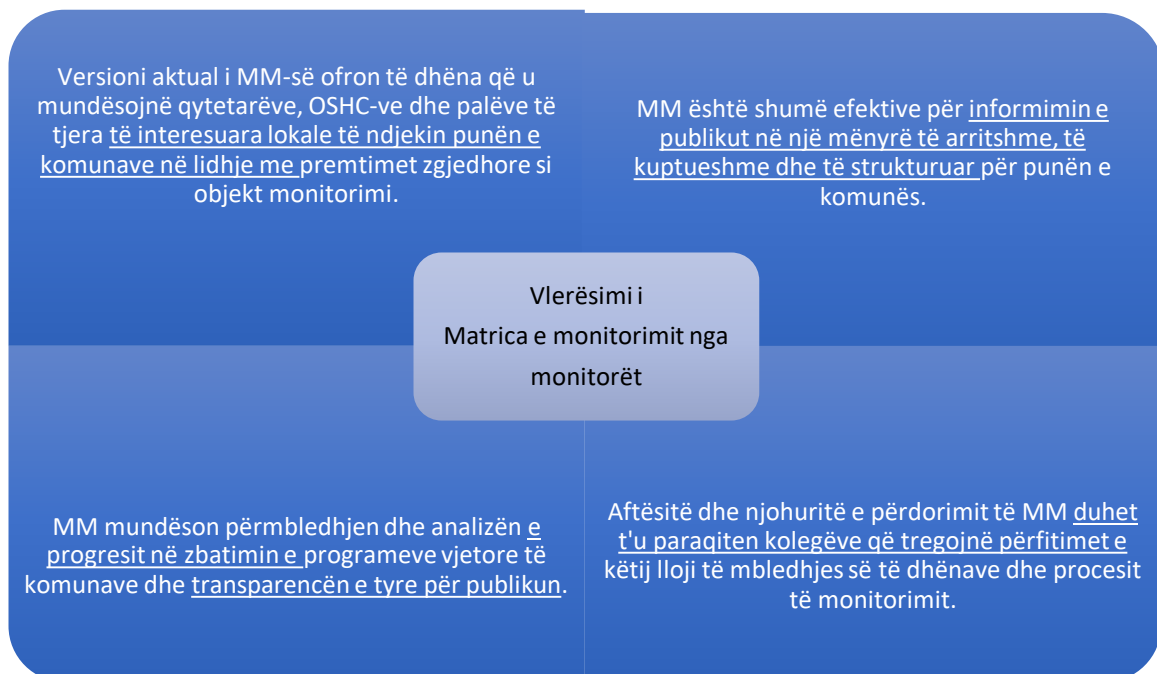
MM për monitorimin e nivelit lokal përdor një shkallë po/jo për të regjistruar nëse kriteri specifik është përmbushur. Ekziston një kolonë specifike nëse disa nga kriteret nuk janë të zbatueshme ose të dhënat nuk janë të disponueshme për atë premtim të veçantë zgjedhor.

Për më tepër, MM ofroi një përmbledhje të rezultateve për disa kriteret specifike të monitorimit. Analiza siguroi informacion të dobishëm në lidhje me dinamikën e zbatimit të premtimeve zgjedhore të monitoruara dhe metodat e përdorura nga institucionet publike dhe komunat për të qenë transparente dhe për të përfshirë qytetarët në vendimmarrjen e tyre në lidhje me premtimin zgjedhor të monitoruar.

Më poshtë është shembulli i disa prej gjetjeve përmbledhëse nga përvoja e monitorimit në kuadër të projektit “Mbështetje për reformat zgjedhore” si më poshtë:

- Në vitin 2022, realizimi i aktiviteteve specifike kishte filluar në 70% të premtimeve të monitoruara dhe në 70%, mund të shihen rezultatet fillestare të zbatimit. Këto të dhëna tregojnë një rritje të lehtë prej 10% të treguesit. *Rezultatet fillestare nga zbatimi i zërit të monitoruar janë të dukshme* në krahasim me të dhënat nga fillimi i procesit të monitorimit. Megjithatë, mbeten rreth 20% e premtimeve parazgjedhore, të cilat janë në fokus të monitorimit, për të cilat komunat ende nuk kanë filluar zbatimin.
- Lidhur me transparencën dhe llogaridhënien e komunave për premtimin e monitoruar, 60% e lartë e komunave **nuk kanë ndarë informacion** për statusin e premtimit të monitoruar në faqen e internetit të komunave. Nisur nga këto të dhëna, është vënë re një ulje kumulative prej 20% e këtij treguesi, krahasuar me të dhënat e fillimit të procesit të monitorimit.
- Lidhur me mekanizmat e përdorur nga komuna për të siguruar përfshirjen e qytetarëve, ditët me dyer të hapura janë mekanizmi më i përdorur i komunave (60%), ndërsa tubimet, debatet ose forumet publike të organizuara posaçërisht janë ende mekanizmi më pak i përdorur në vetëm 20% të premtimeve të monitoruara; 60% e komunave përdorin një formë të pjesëmarrjes elektronike siç janë aplikacionet celulare, formularët e internetit dhe shabllonet e tjera elektronike.

I gjithë sistemi i mbledhjes dhe monitorimit të të dhënave u bazua në një zgjidhje në internet ku MK-të futën rezultatet bazuar në të dhënat e mbledhura në baza mujore. Monitoruesit vlerësuan shumë mundësinë e futjes së të dhënave në internet dhe sugjeruan që faqja e internetit MM të promovohet dhe përditësimi i saj të vazhdojë, duke përfshirë të gjitha risitë, veçoritë dhe përmirësimet për qasshmërinë e saj për përdoruesit

Ilustrimi 9: Rëndësia e Matricës së Monitorimit siç shihet nga monitorët

🚦 Procesi i mbledhjes së të dhënave

MM si një mjet për mbledhjen dhe prezantimin e të dhënave gjatë projektit përparoi nga një faqe të thjeshtë Excel në një zgjidhje të sofistikuar të bazuar në internet. Futja e të dhënave u bë nga MK-të ndërsa Sistemet Strategjike të Menaxhimit (SSM), të cilët krijuan MM, ofruan sigurimin e cilësisë. Një cilësi e rëndësishme e MM ishte natyra e saj shumëgjuhëshe që lejonte MK-të të monitoronin dhe futnin të dhëna në tre gjuhë, përfshirë maqedonishten, shqipen dhe anglishten. Kjo qasje mundësoi më tej prezantimin e përshtatur të të dhënave të mbledhura në lidhje me palët e interesuara dhe qytetarët në komunitete

🚦 Burimet e informacionit për futjen e të dhënave

Format më të shpeshta për mbledhjen e informacionit:

- Të dhënat në dispozicion të publikut në internet (media sociale në internet)
- Kërkesë për informacion pranë institucioneve
- Intervistat me përfaqësuesit institucionalë

Mbledhja e të dhënave të bazuara në fakte u krye përmes analizës së dokumenteve, dërgimit të kërkesave për informacion të qasshëm nga publiku në institucione, analizës së faqeve të internetit dhe mediave sociale, sondazheve, intervistave etj.

Përveç kësaj, ekipet e MK-së **kontaktuan komunat** në baza mujore për të kërkuar informacion në lidhje me statusin e prioritetit të zgjedhur. MK-të gjithashtu krijuan komunikim të drejtpërdrejtë me përfaqësuesit përkatës të administratës komunale dhe **zhvilluan intervista dhe takime ballë ballë** për të kuptuar statusin e prioritetit të përzgjedhur dhe për të marrë më shumë informacion në lidhje me transparencën e komunës dhe pjesëmarrjen e qytetarëve në vendimmarrje në lidhje me prioritetet specifike.

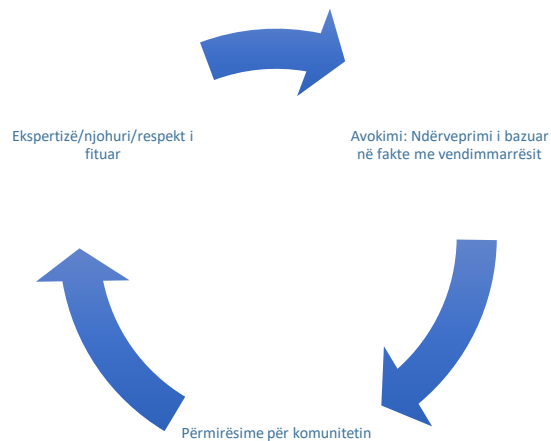
MK-të mblodhën rregullisht përgjigje për pyetjet e tyre duke analizuar dokumentacionin siç janë raportet vjetore komunale, raportet programore, dokumentet strategjike dhe duke dërguar kërkesa për informacion të qasshëm për publikun. **Komunat në shumicën e rasteve u jepnin përgjigje të rregullta këtyre kërkesave dhe përmbajtja ishte e kënaqshme.** Ndonjëherë përgjigjet nuk ishin të plota, kështu që MK-të mbanin kontakte dhe komunikuan drejtpërdrejt derisa të merrnin informacionin e kërkuar. Kjo përfshinte praktikën e rregullt të komunikimit me autoritetet komunale dhe si e tillë ishte një ushtrim i mirë për KM-të për mënyrën e krijimit dhe ruajtjes së bashkëpunimit dhe **komunikimit me autoritetet në mënyrë konstruktive dhe sistematike.**

Disa nga komunat kanë treguar gjithashtu një shembull të mirë të ndarjes transparente të informacionit në profilet dhe faqet e tyre të internetit në Facebook. Kështu, disa nga ekipet e KM-ve kishin një punë relativisht të lehtë për të ndjekur rregullisht mediat sociale të komunës dhe për të mbledhur informacion duke përdorur këtë qasje. Për të mbështetur besueshmërinë e të dhënave të paraqitura brenda MM, KM-të postuan lidhje me njoftimet publike, artikujt në media dhe postimet në mediat sociale në lidhje me prioritetin e zgjedhur që monitorohet.

6. PËRDORIMI EFEKTIV I REZULTATEVE TË MONITORIMIT

Kryerja e monitorimit prodhon analiza të pavarura – një vlerësim kompetent, i bazuar në të dhëna të një problemi ose një çështjeje të veçantë. Kjo u mundëson OSHC-ve të ndërtojnë njohuri dhe ekspertizë mbi këtë temë dhe **krijon një bazë solide për avokim efektiv për përmirësime.** Projektet e monitorimit lejojnë **aktivistët e OSHC-ve të zhvillohen në ekspertë** në një fushë të caktuar dhe të kenë **një bisedë kompetente dhe të barabartë** me nëpunësit komunalë dhe kombëtarë dhe aktorë të tjerë përmes mjeteve të ndryshme të komunikimit. Në këtë mënyrë, angazhimi në monitorimin e projekteve është një **mjet i rëndësishëm organizativ dhe fuqizimi personal.**

Rezultatet e projektit ose mjetet e prodhuara gjatë monitorimit janë instrumentet kryesore të avokimit (të shpjeguara më poshtë). Avokimi është përdorimi i këtyre instrumenteve për të treguar publikisht për konkluzionet e procesit të monitorimit – evidentimin e **problemeve dhe paraqitjen e zgjidhjeve të problemeve.** Në këtë mënyrë, përmes avokimit, **monitorimi gjeneron ndryshime dhe përmirësime.**

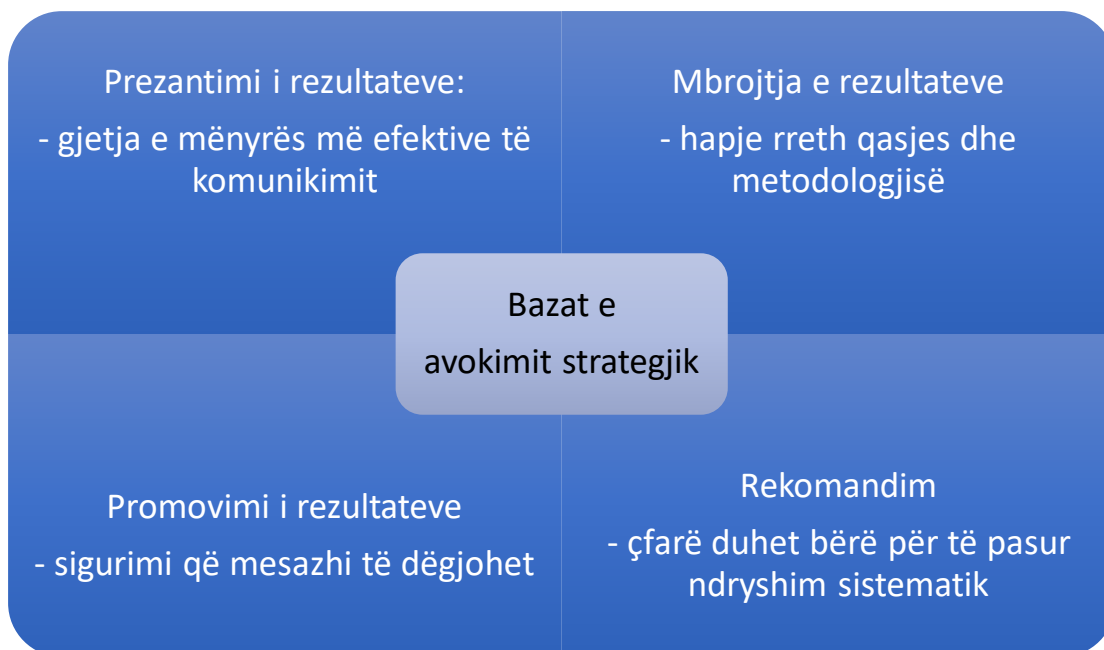
Ilustrimi 10: Monitorimi ndihmon aktivistët e OSHC-ve të bëhen ekspertë dhe avokues për përmirësime.

Pra, monitorimi është një metodë për **zhvillimin e njohurive sistematike për avokim dhe promovimin e ndryshimeve pozitive**. Monitorimi nuk është qëllim i projekteve të mobilizimit të qytetarëve *në vetvete*, përkundrazi është një instrument i strukturuar dhe cilësor për **të arritur përmirësime për komunitetet dhe shtetet**.

🚦 Qasjet dhe metodat e avokimit

Suksesi i përgjithshëm i projekteve të mobilizimit të komunitetit që përdorin monitorimin si aktivitetin e tyre kryesor varet nga ajo që *bëjnë* OSHC-të dhe aktivistët me rezultatet e monitorimit. Për këtë arsye, është e dobishme të **zhvillohet një plan ose strategji avokimi** që merr parasysh aspektet e mëposhtme:

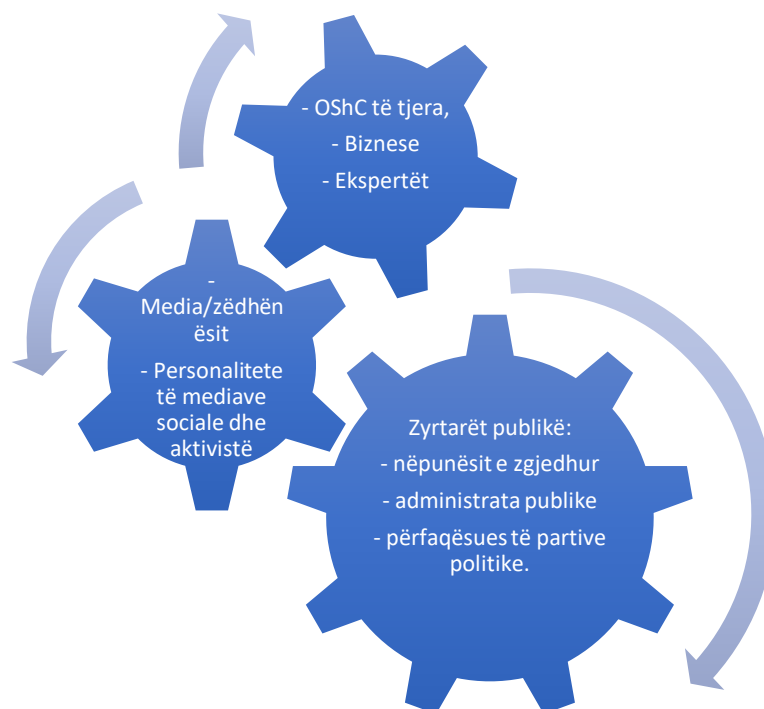
- 🚦 në sa mënyrë aktive dhe kujt duhet t'i *paraqiten* rezultatet e monitorimit (puna me palët e interesuara, shih më poshtë);
- 🚦 si të *mbrohen* rezultatet, pra si të rritet transparenca dhe hapja në lidhje me metodologjinë dhe qasjen e monitorimit në mënyrë që të dobësohet kundërshtimi, kritika dhe, në rastin më të keq, sulmet;
- 🚦 si të *promovohen* rezultatet duke kontaktuar shumëfishuesit, duke zhvilluar fushata aktive në mediat sociale dhe duke gjetur dhe angazhuar aleatët në promovimin e rezultateve;
- 🚦 sa mirë, qartë dhe në mënyrë aktive *rekomandimet* e projektit do t'u paraqiten palëve kryesore të interesit. Rekomandimet e formuluarat saktësisht dhe konkretisht duhet të përfshihen gjithmonë në raportin e projektit dhe duhet të jenë lehtësisht të arritshme. Rekomandimet e projektit janë gjithmonë një mjet i dobishëm për angazhim aktiv dhe konstruktiv gjatë përpjekjeve të avokimit.

Ilustrimi 11: Katër bazat e avokimit të suksesshëm.

Puna me palët e interesuara

Palët e interesit janë të gjitha palët që kanë *një pjesë* në projekt. Projektet e mobilizimit të komunitetit dhe puna e tyre monitoruese është efektive nëse **shihet dhe dëgjohet** nga të tjerët; kështu që, të gjithë ata – gazetarë, bloggerë, ndikues, aktivistë të mediave sociale – të cilët mund të promovojnë mesazhin e projektit janë aktorë të rëndësishëm të projektit të cilët duhet të adresohen dhe përfshihen në mënyrë sistematike.

Ilustrimi 12: Hartëzimi i palëve të interesuara të projektit.

Nëpunësit dhe përfaqësuesit e partive politike

Për nëpunësit komunalë (administrata), zbatimi i politikave për të cilat avokojnë OSHC-të është pjesë e detyrave të tyre të punës. Për partitë politike që hartojnë programet e tyre zgjedhore dhe përfshijnë propozime konkrete, aktivitetet e monitorimit dhe mobilizimit të OSHC-ve mund të jenë njëkohësisht të dobishme - duke shërbyer si tregues për nevojat më të ngutshme të komuniteteve dhe duke ndihmuar në formimin e politikave dhe propozimeve përkatëse të orientuara nga qytetarët - por edhe konfrontuese – duke u fokusuar në çdo vonesë ose dështim që duhej kryer.

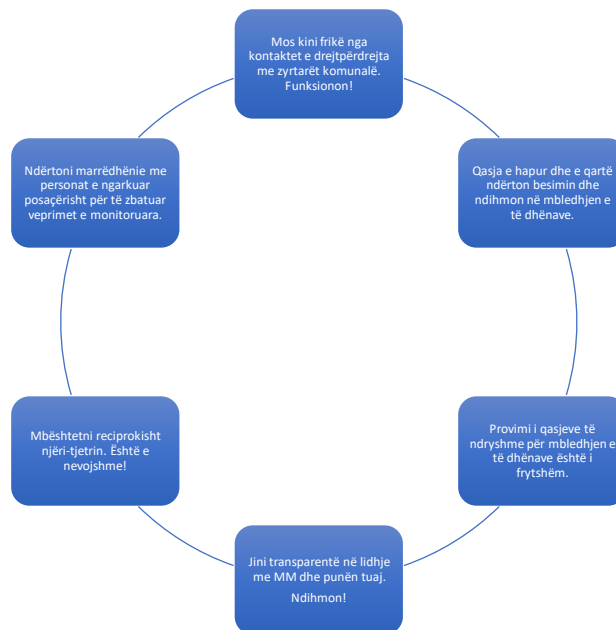
Prandaj, është e rëndësishme që OSHC-të, të angazhohen në punën me përfaqësuesit e partive politike dhe të vetëqeverisjes lokale në **mënyrë konstruktive dhe pragmatike**. Mënyra më e mirë për të adresuar konfrontimin është të jesh plotësisht i **hapur dhe transparent** në lidhje me qëllimet e projektit (ndryshimi pozitiv), metodologjinë që përdor projekti (shpjegimi i MM) dhe të dhënat e mbledhura dhe të jesh i sqartë, i paanshëm dhe i besueshëm në interpretimin e të dhënave.

Rasti 1: Mjetet digjitale si metodë për lehtësimin e qasjes së qytetarëve në shërbimet komunale

Si një iniciativë inovative, një OSHC nga Rajoni Jugperëndimor monitoroi premtimet zgjedhore për (1) rritjen e pjesëmarrjes së qytetarëve në ofrimin e shërbimeve komunale dhe (2) rritjen e transparencës, përgjegjësisë dhe llogaridhënies së komunës dhe ndërmarrjeve komunale duke përdorur teknologjinë digjitale. Një nga aktivitetet kryesore në kuadër të kësaj iniciative ishte hartimi dhe zhvillimi i një aplikacioni për smartphone që do t'u mundësonte banorëve komunalë të raportojnë çështje komunale ose të kërkojnë shërbime komunale në zonat problematike që i prekin më shpesh. Pas disa konsultimeve publike për mbledhjen e reagimeve të qytetarëve për zhvillimin dhe rregullimin e aplikacionit përkatës, u identifikuan tre fusha kryesore për zhvillim - uji/kanalizimi, ndriçimi dhe infrastruktura. Më pas, OSHC-të filluan konsultimet me vetëqeverisjen lokale që synonin përfshirjen zyrtare komunale, mbështetjen dhe integrimin e aplikacionit si një mjet digjital i miratuar. Dy muaj pas krijimit të aplikacionit, u pranua nga komuna, u vendos që ajo të administrohej bashkërisht nga tre administratorë të OSHC-ve dhe një përfaqësues komunal. Në momentin e shqyrtimit të rezultatit, qytetarët kanë raportuar në komunë 7 probleme reale që lidhen me hidraulikun dhe ujërat e zeza, 3 probleme me ndriçimin publik, 3 probleme infrastrukturore, 5 probleme që lidhen me pastërtinë dhe mjedisin, si dhe janë planifikuar 2 takime me kryetarin e komunës.

Ilustrimi 13: Ndërtimi i marrëdhënieve konstruktive me zyrtarët publikë

Qytetarët dhe OSHC-të e tjera

Një grup tjetër i rëndësishëm i palëve të interesuara janë qytetarët dhe grupet e tjera të shoqërisë civile. Këta janë njerëz që kanë një aftësi për të ushtruar presion mbi vendimmarrësit për të zbatuar politika konkrete. Megjithatë, shpesh këto grupe kanë humbur besimin në aftësinë e tyre për të shprehur ankesat e tyre individualisht dhe kolektivisht dhe për të arritur rezultate. Prandaj, pjesë e strategjisë për t'u angazhuar me grupet e tjera të shoqërisë civile është edhe ofrimi i mënyrave të pjesëmarrjes që ndihmojnë në kapërcimin e skepticizmit të tyre dhe tregojnë përfitimet konkrete që mund të sjellin veprimet e tyre. Për shembull, nëse MK-të mund të demonstrojnë se tashmë kanë ndërtuar marrëdhënie konstruktive me administratën komunale, ata mund ta kenë më të lehtë të bindin të tjerët që t'i ndjekin. Shpesh, projektet e monitorimit janë të lidhura drejtpërdrejt me situatën, për shembull, të grupeve të cënueshme në komunitete. Në raste të tilla, grupet e shoqërisë civile që përfaqësojnë interesat e tyre (p.sh. prindërit e fëmijëve me nevoja të veçanta) do të jenë promotorë aktivë dhe të besueshëm të rezultateve të projektit dhe avokues për përmirësime.

Rasti 2: Mbledhja e përpjekjeve të sektorit civil për të avokuar dhe për të fituar mbështetje komunale
 Si një iniciativë inovative, një OSHC nga Rajoni Lindor monitoroi zbatimin e premtimit zgjedhor në lidhje me miratimin e *Strategjisë Komunale 2022-2025* për bashkëpunim me OSHC-të dhe sigurimin e një buxheti për zbatimin e tij. Komuna është e vogël, me rreth 15,000 banorë, dhe megjithëse sektori qytetar është i përfaqësuar mirë, me rreth 46 OSHC aktive, ata herë pas here kanë interesa të kundërta. Për ta lehtësuar këtë, OSHC-të u angazhuan me kolegë nga sektori përmes 3 trajnimeve për 14 OJQ dhe 60 pjesëmarrës për qasjen në informacionin publik; monitorimin e buxhetit, qasjen në financa të hapura; trajnime për avokim dhe lobim. Përveç kësaj, u përgatitën 10 rrëfime video si pjesë e fushatës në internet që synon të japë shikueshmëri të punës dhe ndikimit të OSHC-ve. Uniteti i gjetur rishtazi dhe largimi i rivaliteteve të kaluara në të gjithë sektorin qytetar u përmend si një nga arritjet më të mëdha në procesin e avokimit pasi rriti presionin e bashkuar mbi komunën në vend që të luftonte njëri-tjetrin. Përballë këmbënguljes së një sektori të bashkuar qytetar, Vetëqeverisja Lokale ndau një buxhet prej 1,220,000 MKD për *Strategjinë* në programin për mbështetjen financiare të shoqatave të qytetarëve dhe shoqatave sportive. Aktivitetet e zbatimit

Rezultatet e gjeneruara nga monitorimi

Në hapësirën aktuale të ngopur të informacionit, është e rëndësishme të merret parasysh me kujdes se çfarë mjetesh komunikimi do të përdorë projekti. Në përgjithësi, projektet e monitorimit përdorin raporte, deklarata për shtyp, fletëpalosje, video, pamje vizuale të mediave sociale dhe mjete të tjera komunikimi si instrumente komunikimi. Pothuajse të gjitha projektet përdorën disa ose të gjitha këto metoda komunikimi.

Fletëpalosjet dhe posterat janë materiale të dobishme për të informuar personat e moshuar dhe ata që jetojnë në zonat rurale. Për shembull, me qëllim informimin e qytetarëve për shërbimin e krijuar komunal për kujdesin e personave të moshuar në zonat rurale, përfituesi i grantit shtypi fletëpalosje me informacion në lidhje me fushëveprimin e këtij shërbimi dhe profesionistët e certifikuar që janë ofrues të shërbimit. Përveç kësaj, për të mbledhur reagimet e qytetarëve dhe kënaqësinë me shërbimin, përfituesi i projektit organizoi një debat që u promovua në mediat sociale. Postera me informacion rreth debatit u shtypën dhe u shpërndanë në fshatrat që i përkasin asaj komune specifike rurale për ta sjellë informacionin më pranë atyre personave të moshuar që nuk përdorin mediat sociale.

Vizualet, të tilla si grafikët e informacionit dhe memet, janë mjete të dobishme për të paraqitur të dhënat nga sondazhet dhe raportet analitike të kryera si pjesë e proceseve të monitorimit dhe avokimit. Për shembull, përfituesi i grantit kreu një studim në lidhje me infrastrukturën dhe ndërtimin e rrugës në një fshat aty pranë. Rezultatet e anketës u prezantuan si në takimet me popullatën e moshuar dhe gjithashtu u ndanë në mediat sociale në formën e pamjeve (grafikët dhe shifrat) për të informuar popullatën e re që nuk po merr pjesë në takimet në fshat.

Pamje të tilla vizuale zakonisht japin informacion të shkurtër në lidhje me rezultatet nga sondazhet dhe mbajnë vëmendjen e lexuesit, veçanërisht të popullatës më të re, duke përdorur imazhe tërheqëse. Përveç kësaj, karaktere vizatimore tërheqëse dhe qesharake (ose meme) gjithashtu mund të tërheqin vëmendjen dhe të informojnë. Videot e shkurtra (deri në 60 sekonda) mund të jenë gjithashtu të dobishme, veçanërisht kur përdoren algoritme të mediave sociale për të synuar një audiencë të veçantë në një komunitet të caktuar. Prezantimi i qartë i videos duke përdorur një numër të kufizuar të vizualizimit të të dhënave, i treguar qartë dhe duke përdorur titra, gjithashtu mund të shihet lehtësisht në telefonat inteligjentë dhe, nëse krijohet në një mënyrë tërheqëse, krijon interes dhe angazhim. Në përgjithësi, planifikimi i rezultateve të projektit që do të gjenerohen dhe mënyra e përdorimit të tyre duhet të jetë pjesë e strategjisë së avokimit; kjo natyrisht nuk përjashton mundësinë e përdorimit të disa zgjidhjeve *ad hoc* kur lind një nevojë e tillë.

7. PËRFITIMET KRYESORE: MËSIMET E NXJERRA DHE REKOMANDIMET

- **Vazhdimësia dhe durimi janë të rëndësishme:** Monitorimi i punës së autoriteteve lokale dhe kombëtare kërkon durim dhe vazhdimësi. Monitorimi i vazhdueshëm mund të krijojë presion më të fortë publik dhe rezultate më të mira.
- **Monitorimi krijon një brez të ri politikanësh:** Kryerja e projekteve lokale të monitorimit informon politikanët se puna e tyre po ndiqet. Përpjekjet e vazhdueshme të monitorimit kontribuojnë në krijimin e një brezi të ri politikanësh që mendojnë më me kujdes për zhvillimin e programeve zgjedhore, veçanërisht, zbatueshmërinë e tyre për nevojat reale të qytetarëve.

- ✚ Procesi i monitorimit dhe programi SSM për zhvillimin e kapaciteteve **ndihmuan në zhvillimin e aftësive të rinjve dhe përfaqësuesve të OSHC-ve të përfshira** në programin për mbledhjen e të dhënave, komunikimin me përfaqësuesit komunalë dhe aktivitetet e rregullta përcjellëse. Lehtësimi dhe mentorimi gjatë gjithë programit është i rëndësishëm.
- ✚ **Sesionet e mentorimit dhe takimet e organizuara me MK-të dhe OSHC-të mundësuan shkëmbimin e përvojës në nivelin e kolegëve** dhe shumë këshilla dhe rekomandime të dobishme.
- ✚ Përmirësimi i **procesit të futjes së të dhënave** mundësoi futjen e drejtpërdrejtë të të dhënave nga MK në MM. Kjo qasje ishte **efikase në kohë**, ndërsa roli mbikëqyrës i ekipit të SSM-ve ende garantoj cilësinë dhe besueshmërinë e të dhënave.
- ✚ Përkthimi i MM në tre gjuhë u krye gjithashtu në internet, gjë që përshpejtoi gjithashtu procesin e publikimit të të dhënave.
- ✚ Format i ri i MM-së i përshtatur për të përfshirë kërkesat e monitorimit të premtimeve zgjedhore në nivel lokal **është një mjet më miqësor për përdoruesit që ofron informacion të thjeshtë, të lehtë për t'u kuptuar dhe të lehtë për t'u përdorur**. Si i tillë, MM ka një potencial të madh si një **mjet informues dhe avokues për OSHC-të dhe komunat**.
- ✚ Aktivitetet e shpërndarjes ndihmuan në **përhapjen e informacionit në lidhje me premtimet zgjedhore** të ndërmarra nga qeveritë lokale dhe ofruan informacion cilësor në lidhje me **statusin e premtimeve zgjedhore, transparencën e komunës** në lidhje me premtimin e veçantë zgjedhor si dhe **pjesëmarrjen e qytetarëve në proceset e vendimmarrjes**.
- ✚ **Aktivitetet e avokimit dhe përhapjes mobilizuan një komunitet më të gjerë** të interesuar në zbatimin e një premtimi të veçantë zgjedhor. **Mediat lokale u angazhuan** në zhvillimin e tregimeve dhe artikujve. Ata gjithashtu ftuan përfaqësuesit e OSHC-ve të flasin për premtimet zgjedhore dhe në këtë mënyrë informuan qytetarët për statusin e çështjes. **Profesionistë dhe qytetarë të tjerë nga komunitetet lokale morën pjesë në ngjarjet publike** dhe dhanë pikëpamjet e tyre në lidhje me premtimin specifik zgjedhor.
- ✚ **Konsistenca dhe transparenca** në lidhje me qëllimet e projektit, qasjen e përdorur dhe ekipet që punojnë me të janë thelbësore për **suksesin** e projektit.